

Ranko Rajović: starši, prebudite se, napake se težko popravi

Vse se je spremenilo in če ne spremenimo pristopa v razvojnem obdobju, bomo imeli še več razvojnih motenj in kognitivnih izpadov. Zato je čas, da se starši prebudijo, čas hitro mine, napake hitro naredimo, a jih težko popravimo!

Dr. Ranko Rajović, avtor programa NTC učenja, je letošnji dobitnik prestižne mednarodne "Nagrade za intelektualni prispevek družbi", ki jo podeljuje Fundacija za izobraževanje in raziskovanje Mensa. Ob tej priložnosti smo se z njim pogovarjali o programu NTC učenja, inteligenci in učenju, kot tudi o načrtih za nadaljnje delo za izboljšanje odnosa družbe do razvoja potenciala in sposobnosti otrok in mladostnikov.

Letošnje priznanje mednarodne Mense za prispevek razvoja družbe v celoti je bila dodeljena vam. Za kaj gre?

Število otrok z razvojnimi motnjami narašča kot epidemija. Motnje govora, motnje branja, kognitivni izpadi, nespretni otroci, slaba koncentracija, vse to je vsakodnevna tema in težko je razumeti, kaj se dogaja zadnjih 10 do 15 let. Program NTC učenja na to daje odgovor in tudi pomaga otrokom s temi motnjami. Poleg tega program NTC učenja pomaga otrokom pri učnem procesu in tudi pri razvoju funkcionalnega znanja.

Program je prisoten že v 20 državah. V sedmih imajo državno akreditacijo, narejenih je bilo nekaj EU projektov, kjer je bila glavna tema program NTC učenja. Narejeni so bili trije projekti z UNICEF-om, predavanje, ki je potekalo v Sarajevu si je na youtube kanalu ogledalo več kot 500.000 ljudi. S strani mednarodne Mense je program NTC učenja priznано kot kvaliteten in kot nov pristop k reševanju problemov. Program pomaga pri razvoju vsakega otroka, posebno dober pa je za razvoj nadarjenih otrok. To priznanje je pravzaprav priznanje celotni NTC ekipi, ki že vrsto let dela in raziskuje manj znane smeri v pedagogiki in nevroznanosti. **Nova odkritja v medicini vključujemo v pedagogiko, sodelujemo z več sto učitelji in vzgojitelji**, v petih letih smo naredili okoli 20 študij, objavili preko 30 del. Narejenih je ducat diplomskih nalog, magistrskih del in doktoratov iz nekaterih področij, vezanih na NTC sistem učenja. Še posebej moram poudariti zasluge Uroša Petrovića, ki je soavtor programa, torej avtor "Skrivnostnih zgodb", ki so sestavni del programa, in članov Mense Ljubomira Kustudića in Aleksandre Borović, ki so podpirali Uroša in mene in veliko pomagali, ko je bilo to potrebno.

Kako lahko starši vplivajo na razvoj otrokove inteligence? Koliko je inteligenca dedna?

Inteligenca ni dedna, deden je potencial. Figuratивно povedano, od naših staršev podedujemo samo majhen ali veliki kozarec, od mnogih drugih dejavnikov pa je odvisno, koliko vode bomo v ta kozarec nalili. Inteligenca pravzaprav sploh ni odločilen faktor za uspeh v življenju. Funkcionalno oziroma uporabno znanje je tisto, kar potrebujemo. Pogosto lahko preberemo, da je 50 % inteligence dedne, ostalo pa je odvisno od okolja. To lahko zlahka ovržemo. Zamislimo si primer, ko inteligentni starši dobijo otroka in da ta otrok po nekem naključju živi v beli sobi pet let in da se z njim nihče ne pogovarja. Ali bo ta otrok imel 50% inteligence staršev? Seveda ne. Ne bo je imel niti 30 %, morda niti 10 % ne. **To pomeni, da je okolje zelo pomembno, mogoče celo preko 90 %, tako je jasno, da mora za razvoj inteligence obstajati ustrezna stimulacija. Še posebno v času intenzivnega razvoja možganov.** Tako da moramo

spoznati, da moramo nekatere obstoječe teorije, stare 30–40 let, popraviti, ker današnje okolje ni podobno tistemu izpred 40 let. **Vse se je spremenilo in če ne spremenimo pristopa do razvojnega obdobja, bomo imeli še več razvojnih motenj in kognitivnih izpadov. Zato je čas, da se starši prebudijo, čas hitro mine, napake hitro naredimo, a jih težko popravimo!**

Katere napake so najpogostejše?

To so napake, ki jih starši delajo že od samega rojstva pa do odhoda v šolo in morda tudi še kasneje. **Napake so v glavnem vezane na preveliko zaščito otrok.** Teh je veliko, od fiksiranja glave, ko starši nosijo dojenčka, preko preprečevanja plazenja (da otrok ne bi dosegel nekaj na tleh), do prepovedi skakanja po blatu ali skakanja po postelji. **Vse te aktivnosti so pomembne, saj formirajo pomembna območja v skorji velikih možganov, ta pa so pomembna za kognitivne procese.**

Ali zagovarjate tezo, da lahko pride do kognitivnih pomanjkljivosti, če je motorični razvoj neustrezen?

Posamezne raziskave vse bolj potrjujejo to tezo. **Posamezne strukture velikih možganov so namreč pri najstnikih zmanjšane, kar pomeni trajno zmanjšanje kognitivnih sposobnosti. Glavni krivec je pomanjkanje gibanja,** kar se lahko vsakodnevno vidi pred vrtci in šolami. Otroci ne hodijo več peš, starši jih potiskajo v vozičkih do tretjega ali četrtega leta. Ali pa jih vozijo v šolo z avtomobili do osmega, devetega leta. V neki šoli v Subotici smo naredili raziskavo in ugotovili, da skoraj 50% učencev četrtega razreda starši vsak dan vozijo v šolo in iz nje.

Ali optimalen motorični razvoj olajša učenje?

Seveda, vendar pod pogojem, da se otrok uči na fiziološko optimalen način. In to ni reproduktivno učenje, ki je na žalost dan danes glavni način učenja. Takšno učenje ne pomaga otroku v razvoju funkcionalnega znanja. Mednarodni test, s katerim se ocenjuje funkcionalno znanje, PISA test, kaže, da so v tem najboljše azijske države, medtem ko je večina Evrope in Amerike precej pod povprečjem. **Postavlja se vprašanje – kje delamo napake? Odgovor leži v zgodnji stimulaciji.** Azijske države imajo slikovno pisavo, ki se jo otroci začnejo učiti že s tremi leti in na ta način aktivirajo asociativna območja, ki sestavljajo samo 30 % naših možganov in so ključna za razvoj inteligence. Ali to pomeni, da bi se vsi morali učiti kitajske pisave? Seveda ne, vendar se lahko **z otroki igramo skozi simbole,** s čimer dosežemo podoben učinek. Pred kratkim smo v nekaterih mestih začeli z NTC tečaji, kjer bomo delali z otroki, starimi 6-12 let (razdelili jih bomo v 4 starostne skupine). Upam, da bomo tako vsaj malo pomagali staršem pravilno usmeriti in pomagati pri razvoju svojih otrok.

Vir: <http://zastarse.si/2015/10/ntc-ranko-rajovic-starsi-prebudite-se-napake-se-tezko-popravi/>. Pridobljeno 3.11.2015